

Flora- en faunaonderzoek Kruisvaartkade te Utrecht

Opdrachtgever: ASR
Archimedeslaan 10,
3584 BA Utrecht

Projectnummer: 162386

Versienummer: versie 2, definitief

Plaats, datum: IJmuiden, 25 januari 2017

Auteur: ing. A.D. van Dolder

Controleur: ing. G. Kalkman

Paraaf:

Paraaf:

Inhoudsopgave

	pagina
1 Inleiding	6
1.1 Aanleiding.....	6
1.2 Doel.....	7
1.3 Indeling van de rapportage.....	7
2 Voorgenomen initiatief.....	8
2.1 Situatie en ligging van het projectgebied.....	8
2.2 Omschrijving van het initiatief.....	8
3 Bureau studie	9
4 Gebiedsbescherming.....	10
4.1 Inleiding.....	10
4.2 Wet Natuurbescherming.....	10
4.2.1 Natura 2000-gebieden.....	11
4.3 Wet ruimtelijke ordening.....	11
4.3.1 Natuurnetwerk Nederland.....	11
4.3.2 Nationale Landschappen.....	12
5 Soortbescherming	14
5.1 Inventarisatie van de huidige natuurwaarden (soortbescherming)	14
5.1.1 Veldonderzoek.....	14
5.1.2 Archiefonderzoek	15
5.1.3 Flora.....	15
5.1.4 Vogels.....	16
5.1.5 Vleermuizen.....	17
5.1.6 Zoogdieren (behoudens de groep van vleermuizen).....	19
5.1.7 Amfibieën en reptielen.....	19
5.1.8 Vissen.....	20
5.1.9 Insecten en overige fauna.....	20
6 Conclusie	21
6.1 Gebiedsbescherming	21
6.2 Soortbescherming.....	21
6.2.1 Vogels.....	22
6.2.2 Vleermuizen.....	22
6.2.3 Vissen.....	22

Bijlagen

- 1 Locatiefoto's
- 2 Literatuur- en websitelijst
- 3 Onderzoeksmethode
- 4 Ecologie van vleermuizen

Samenvatting

In opdracht van ASR heeft BK ingenieurs in de periode mei –oktober 2016 ecologisch onderzoek uitgevoerd met uitgebreid onderzoek naar de aanwezigheid van vleermuizen ter plaatse van de locatie Kruisvaartkade te Utrecht. In het kader van de Wet natuurbescherming is het noodzakelijk dat wordt onderzocht of sprake is van negatieve effecten op de beschermde natuurwaarden.

Met ingang van 1 januari 2017 is de nieuwe Wet Natuurbescherming in werking getreden. Deze wet vervangt drie wetten: de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en faunawet. Naar aanleiding van deze wijziging is deze rapportage aangepast (versie 2) en vervallen eerdere versies.

Aanleiding

De opdrachtgever is voornemens het voormalige bedrijfsterrein Kruisvaartkade te herinrichten met circa 600 woningen. De ligging van het plan- en onderzoeksgebied staat weergegeven in figuur 1.

figuur 1: plan- en onderzoeksgebied (bron Google maps)

Het voorgenomen initiatief kan leiden tot effecten op de aanwezige ecologische waarden ter plaatse van het projectgebied.

Doel

Bij ruimtelijke ingrepen moet volgens de Wet natuurbescherming (2017) rekening worden gehouden met beschermde planten- en diersoorten. De initiatiefnemer heeft een onderzoeksplicht en dient derhalve te beschikken over actuele flora- en faunagegevens. Voorliggende onderzoeksrapportage heeft als doel de actuele flora- en faunagegevens van het betreffende projectgebied inzichtelijk te maken, door:

- vast te stellen of beschermde planten- en diersoorten voorkomen;
- vast te stellen wat de effecten zijn van het voorgenomen initiatief op eventueel aanwezige beschermde soorten en hun leefgebieden;
- vast te stellen of voor de ruimtelijke ingreep een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming nodig is;
- in te schatten wat de effecten van het voorgenomen initiatief op beschermde natuurgebieden zijn.

Conclusie

Gebiedsbescherming

Het projectgebied maakt geen deel uit van een Natura 2000-gebied of NatuurNetwerk Nederland (NNN). Negatieve effecten op deze beschermde gebieden zijn niet te verwachten.

Soortbescherming

Algemeen

De werkzaamheden van het initiatief kunnen leiden tot verstoring van alle aanwezige soorten. In het projectgebied zijn alleen, op de groep van vleermuizen en vissen na, de algemeen voorkomende soorten aangetroffen.

Voor deze algemene soorten geldt de zorgplicht uit de Wet natuurbescherming. Dit betekent dat bij de werkzaamheden, zoveel als redelijkerwijs mogelijk is, zorg wordt gedragen voor een zo min mogelijke verstoring of aantasting van deze soorten.

Vogels

Voor het verstoren van broedende vogels en hun nesten wordt in de regel geen ontheffing verleend, omdat er een alternatief voorhanden is waardoor deze vorm van verstoring wordt vermeden. Dit betreft namelijk het starten van verstorende werkzaamheden buiten de broedperiode. De broedperiode van de meeste soorten ligt tussen 15 maart en 15 juli. Moerasvogels en andere watervogels broeden meestal tussen 1 april en 15 augustus. Soorten als kievit en scholekster kunnen een vroegere start van het broedgedrag vertonen (vanaf 1 maart). (Oever)zwaluwen kunnen tot in september broeden.

Indien werkzaamheden in het broedseizoen zijn gepland, die verstorend kunnen zijn voor de broedvogels, zijn aanvullende voorzorgsmaatregelen nodig.

Vleermuizen

Op basis van visuele inspectie is op te maken dat geen vleermuizen of sporen van vleermuizen aanwezig zijn (geweest) in de bebouwing en de bomen van het projectgebied. Er zijn wel verblijfplaatsen in de directe omgeving van het plangebied aanwezig, deze hebben echter geen effect op het plangebied. De aanwezige foerageerzones zijn van beperkt belang en er zijn voldoende alternatieven in de omgeving.

Door de groenzone te projecteren nabij de Kruisvaart en tijdens de bouwwerkzaamheden eventuele verlichting van de waterzone af te richten, worden nadelige effecten ten aanzien van foeragerende vleermuizen beperkt tot een minimum.

Het aanvragen van een ontheffing is dan ook niet noodzakelijk mits verstoring voorkomen kan worden tijdens de werkzaamheden. Dit kan door middel van het nemen van de volgende mitigerende maatregelen:

1. Wanneer werkzaamheden worden uitgevoerd in de actieve periode van vleermuizen (maart – november), dient nachtelijke verlichting van het plangebied tot een minimum te worden beperkt.

Er worden geen negatieve effecten op de gunstige staat van instandhouding van vleermuizen verwacht door de werkzaamheden uit te voeren. Een ontheffing voor vleermuizen in het kader van de Wet natuurbescherming is niet noodzakelijk.

Vissen

De bittervoorn en kleine modderkruiper zijn aangetroffen in de watergangen binnen het projectgebied, maar deze zijn in de Wet natuurbescherming niet beschermd. Een ontheffing of nader onderzoek is niet nodig, de zorgplicht blijft van toepassing.

1 Inleiding

In opdracht van ASR heeft BK Ingenieurs B.V. (BK) in de periode mei – oktober 2016 ecologisch onderzoek uitgevoerd ter plaatse van de locatie Kruisvaartkade te Utrecht. In het kader van de Wet natuurbescherming (2017) is het noodzakelijk dat wordt onderzocht of sprake is van negatieve effecten op de beschermde natuurwaarden.

Met ingang van 1 januari 2017 is de nieuwe Wet Natuurbescherming in werking getreden. Deze wet vervangt drie wetten: de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en faunawet. Naar aanleiding van deze wijziging is deze rapportage aangepast (versie 2) en vervallen eerdere versies.

1.1 Aanleiding

De opdrachtgever is voornemens het voormalige bedrijfsterrein Kruisvaartkade te herinrichten met 600 woningen. De ligging van het plan- en onderzoeksgebied staat weergegeven in figuur 2.

figuur 2: plan- en onderzoeksgebied (bron: Google maps)

Het voorgenomen initiatief kan leiden tot effecten op de aanwezige ecologische waarden ter plaatse van het projectgebied.

1.2 Doel

Bij ruimtelijke ingrepen moet volgens de Wet natuurbescherming rekening worden gehouden met beschermde planten- en diersoorten. De initiatiefnemer heeft een onderzoeksplicht en dient derhalve te beschikken over actuele flora- en faunagegevens. Voorliggende onderzoeksrapportage heeft als doel de actuele flora- en faunagegevens van het betreffende projectgebied inzichtelijk te maken, door:

- vast te stellen of beschermde planten- en diersoorten voorkomen;
- vast te stellen wat de effecten zijn van het voorgenomen initiatief op eventueel aanwezige beschermde soorten en hun leefgebieden;
- vast te stellen of voor de ruimtelijke ingreep een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming nodig is;
- in te schatten wat de effecten van het voorgenomen initiatief op beschermde natuurgebieden zijn.

Natura 2000 is een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden op het grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie. Natura 2000 is niet enkel ter bescherming van gebieden (habitats), maar draagt ook bij aan soortenbescherming. Door middel van de Wet natuurbescherming worden in Nederland de bescherming van bijzondere leefgebieden geregeld. Deze wet zorgt ervoor dat natuurgebieden van nationaal en internationaal belang worden aangewezen als zijnde Natura 2000-gebieden.

1.3 Indeling van de rapportage

De rapportage bestaat uit zes hoofdstukken. Hoofdstuk 2 beschrijft de ligging van het projectgebied en geeft een omschrijving van het voorgenomen initiatief. Resultaten van de bureaustudie worden genoemd in hoofdstuk 3. De feitelijke toetsing vindt plaats in hoofdstuk 4 en 5, waarbij wordt ingegaan op respectievelijk beschermde gebieden en beschermde soorten. In deze hoofdstukken is een beoordeling van het initiatief inzake de wet- en regelgeving opgenomen en worden conclusies getrokken met betrekking tot eventueel aanvullend onderzoek, vergunningen en ontheffingen en de daaruit voortvloeiende wettelijke benodigde compensatie en mitigatie. In hoofdstuk 6 is de conclusie opgenomen.

2 Voorgenomen initiatief

2.1 Situatie en ligging van het projectgebied

Het plangebied ligt in het centrum van Gemeente Utrecht. Het plangebied is lang en smal en bevindt zich parallel aan de aanwezige spoorlijnen op een paar honderd meter ten zuiden van station 'Utrecht Centraal'. Het terrein is gelegen tussen de Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV) busbaan aan de oostzijde en de Dichterswijk aan de westzijde. Ten noorden wordt de locatie begrensd door het TNT-gebouw en de vrije busbanen en aan de zuidzijde door de Kruisvaart langs het Trimbosinstituut. Het park tussen de Hubert Poortstraat en de Jeremias de Deckerstraat en het voormalige tankstation aan de Croeselaan worden ook bij de herinrichting betrokken.

Het betreft het voormalig bedrijventerrein Kruisvaartkade te Utrecht. Het projectgebied bestaat uit restanten van een voormalige parkeergarage, braakliggend terrein begroeid met bomen en struikgewas, bouwterrein, gronddepots en gemeentelijke opslag.

In bijlage 1 zijn locatiefoto's opgenomen.

2.2 Omschrijving van het initiatief

De opdrachtgever is voornemens om ter plaatse van het projectgebied een woonwijk te realiseren. De ontwikkeling ziet toe op de bouw van circa 600 woningen. Plaatselijk is op de onderste verdieping een kleinschalige kantoorfunctie of dienstverlening aanwezig. Centraal op het terrein (ter hoogte van de oude spoorbrug) zal in het appartementencomplex op de begane grond ruimte zijn voor kantoren, dienstverlening of mogelijk horeca. In figuur 3 is de plankaart weergegeven.

figuur 3: plankaart herinrichting met 600 woningen

3 Bureaustudie

Aan de oostzijde van het projectgebied, ter plaatse van de Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV) busbaan is in 2012 door Movares Nederland BV een flora- en faunaonderzoek uitgevoerd (Busbaan langs de Kruisvaart, Onderzoek Flora en Fauna, uitgevoerd door Movares Nederland BV in opdracht van ITC Utrecht BV, kenmerk: D83-WAR-KA-1200532 v1.0 – versie 1.0, van 18 april 2012).

Uit bovengenoemd onderzoek komt naar voren dat binnen het plangebied geen beschermde planten voorkomen. Ook hoeft geen rekening te worden gehouden met beschermde reptielen en insecten. De bomen en struiken binnen het plangebied vormen broedbiotoop voor diverse broedvogels. Er zijn geen jaarrond beschermde vogelnesten aanwezig. De oeverzone en het talud zijn geschikt voor diverse algemeen voorkomende kleine zoogdieren (egel, mol, diverse muizensoorten) en amfibieën (bruine kikker, gewone pad). Voor deze soorten geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling vanuit de Flora- en faunawet.

Tijdens de inventarisatie naar vissen in de Kruisvaart zijn in totaal 207 vissen aangetroffen, verdeeld over 15 verschillende soorten. Van de soorten die als beschermd zijn opgenomen in de Flora- en faunawet is er één bittervoorn en zijn er drie kleine modderkruipers aangetroffen. Deze zijn opgenomen in respectievelijk tabel 3 en 2 van de Flora- en faunawet en waren tot en met het jaar 2016 zwaar beschermd.

Ten aanzien van vleermuizen is op basis van het bezoek in april 2011 vastgesteld dat er binnen het plangebied geen ruimten (boomholten of gebouwen) aanwezig zijn die door vleermuizen als verblijfplaats kunnen worden gebruikt. Door de aanwezigheid van bomen is het projectgebied voornamelijk ter hoogte van de Kruisvaart wel geschikt als foerageerbiotoop voor vleermuizen. Ook wordt de Kruisvaart mogelijk gebruikt als vliegroute. Ook Tauw (2013) doet een eenduidige waarneming te Utrecht, soorten blijven beperkt tot de laatvlieger, ruige- en gewone dwergvleermuis.

Voor dit onderzoek is tevens is gebruikgemaakt van de site www.waarnemingen.nl. Het projectgebied bevindt zich in het gebied Utrecht (stad).

De resultaten van de bureaustudie ten aanzien van het gebied en de soorten zijn respectievelijk in hoofdstuk 4 en 5 opgenomen.

4 Gebiedsbescherming

4.1 Inleiding

Gebieden met bijzondere natuurwaarden zijn in Nederland wettelijk en/of planologisch beschermd. Hierbij gaat het om gebieden die bescherming genieten op basis van de Wet natuurbescherming, Natura 2000-gebieden, NatuurNetwerk Nederland (NNN).

Bij veranderingen in de ruimtelijke ordening is een goede ruimtelijke afweging van belang om te bezien of het beoogde initiatief een negatieve invloed heeft op beschermde (natuur)gebieden in de regio. Dat beschermde natuurgebieden ook buiten de grenzen zijn beschermd, wordt de externe werking genoemd. Er is sprake van externe werking indien activiteiten negatieve effecten hebben op de natuurwaarden van beschermde gebieden.

Onderstaande paragrafen beschrijven de mogelijke effecten van het project op beschermde gebieden. De soortbescherming is opgenomen in hoofdstuk 5.

4.2 Wet Natuurbescherming

Op 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming in werking getreden. De Wet natuurbescherming vervangt drie wetten:

1. de Natuurbeschermingswet 1998,
2. de Flora- en faunawet en;
3. de Boswet.

Het doel van deze nieuwe wet is de beschermen van de biodiversiteit in Nederland, vereenvoudiging van de regels en het onderbrengen van alle verantwoordelijkheden bij één overheid, de Provincie.

Bevoegd gezag

De provinciale overheden maken thans de afwegingen voor de vergunningen en ontheffingen. Gemeenten hebben een loketfunctie en handhavingstaken. Natuurvergunning kunnen, evenals in de huidige situatie, 'aanhaken' bij de omgevingsvergunning, maar dit hoeft niet.

Bescherming van Natura 2000-gebieden

De bescherming van de Natura 2000-gebieden is gebaseerd op internationale verplichtingen. Die veranderen niet toetsing van ruimtelijke plannen blijft op dezelfde wijze plaatsvinden.

Soortenlijsten

De Wet natuurbescherming heeft het aantal beschermingsregimes teruggebracht naar 'Vogels', 'internationaal beschermde soorten' en 'nationaal beschermde soorten'.

De beschermde status van soorten verschilt nu per provincie. Provincies hebben de namelijk de bevoegdheid om bij provinciale verordening vrijstelling te verlenen voor nationaal beschermde soorten. Er is dan geen ontheffing nodig voor werkzaamheden.

Wijziging verbodsbepalingen

De verbodsbepalingen in de nieuwe wet zijn anders geformuleerd. Zo is bijvoorbeeld aan het verbod 'opzettelijk verstoren' toegevoegd: 'als het van wezenlijke invloed is op de gunstige staat van instandhouding'. Wat de gevolgen zijn van de veranderde formuleringen voor juridische procedures zal moeten blijken, termen als 'wezenlijke invloed' of 'gunstige staat van instandhouding' is niet nader bepaald.

Algemene zorgplicht

De Wet natuurbescherming gaat uit van de 'algemene zorgplicht' (artikel 3.10 e.v.). Zorgplicht bestaat uit voorzichtig omgaan met soorten en een onderzoeksplicht.

4.2.1 Natura 2000-gebieden

Natura 2000-gebieden zijn aangewezen in het kader van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn wegens de aanwezigheid van bepaalde zeldzame en kwetsbare soorten en habitat-typen (de zogenoemde kwalificerende waarden). De bescherming ervan is geregeld in de Wet natuurbescherming. Overheden dienen de kwaliteit van deze gebieden te waarborgen, waarbij deze aangewezen waarden centraal staan. Deze kwaliteit is mede afhankelijk van de omgeving. Invloeden buiten het gebied kunnen een negatief effect hebben op de natuurwaarden binnen het gebied. Zo kunnen ontwikkelingen op korte afstand kwalificerende soorten in het Natura 2000-gebieden verstoren of verontrusten (externe werking van de bescherming).

Het projectgebied ligt niet binnen of nabij (straal van 3 kilometer) een Natura 2000-gebied. Negatieve effecten hierop als gevolg van het voorgenomen initiatief zijn niet te verwachten.

4.3 Wet ruimtelijke ordening

De gebiedsbescherming komt in de provinciale Structuurvisie tot uiting door de aangegeven NatuurNetwerk Nederland, voorheen Ecologische Hoofdstructuur (EHS), gebieden. Bij ruimtelijke plannen dient hieraan te worden getoetst. De Wet ruimtelijke ordening verplicht gemeenten voor het gehele grondgebied een bestemmingsplan te hebben. Het bestemmingsplan dient juridisch in overeenstemming te zijn met het (provinciale) ruimtelijk beleid. Twee beleidsonderwerpen kunnen van invloed zijn op bestemmingsplannen, het NatuurNetwerk Nederland (NNN) en de Nationale Landschappen.

4.3.1 Natuurnetwerk Nederland

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is geïntroduceerd in het Natuurbeleidsplan in 1990 en uitgewerkt door de provincies. In de nieuwste beleidsnotities wordt de EHS Natuurnetwerk Nederland genoemd (NNN). De NNN is een aaneengesloten of met elkaar in verbinding staand stelsel van belangrijke Nederlandse natuurgebieden. De NNN is veel groter dan de voorgestelde Habitatrichtlijn- en Vogelrichtlijngebieden. In de Structuurvisie is de NNN op provinciaal niveau uitgewerkt. De NNN omvat kerngebieden (natuureservaten), natuurontwikkelingsgebieden en ecologische verbindingzones.

Het projectgebied is geen onderdeel van, en ligt ook niet in de nabijheid van (een verbindingzone van) het NNN. In figuur 4 is de ligging van het projectgebied ten opzichte van het NNN weergegeven. De dichtstbijzijnde NNN is op een afstand van circa 1,6 km gelegen en betreft Fort Lunet III (onderdeel van de Hollandse Waterlinie) en omgeving. Door de kenmerken van het projectgebied, de afstand tot de NNN en de aard van het tussenliggende (stedelijk) gebied zijn negatieve effecten op de NNN als gevolg van de toekomstige inrichting en de werkzaamheden niet te verwachten.

figuur 4: ligging projectgebied ten opzichte van de NNN, Fort Lunet III
(bron: <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek.aspx>)

4.3.2 Nationale Landschappen

Nationale Landschappen zijn gebieden met internationale zeldzame en nationaal kenmerkende kwaliteiten op landschappelijk, cultuurhistorisch en natuurlijk gebied. Deze kwaliteiten moeten worden behouden, duurzaam worden beheerd en worden versterkt.

Er is ruimte voor ten hoogste de natuurlijke bevolkingsgroei. De provincies zijn verantwoordelijk voor de uitwerking van het beleid van de Nationale Landschappen.

Het projectgebied is op circa 1,6 km gelegen van het Nationale Landschap Nieuwe Hollandse Waterlinie. Door de afstand tot deze Nationale Landschappen en de aard van het tussenliggende gebied, hetgeen veel versturende bronnen geeft (licht, geluid, stof et cetera) zijn (geen) negatieve effecten te verwachten van het initiatief'.

In figuur 5 is de ligging van het projectgebied ten opzichte van de Nationale Landschappen weergegeven.

figuur 5: ligging projectgebied ten opzichte van Nationale Landschappen
(bron: <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek.aspx>)

5 Soortbescherming

5.1 Inventarisatie van de huidige natuurwaarden (soortbescherming)

Het onderzoek is gebaseerd op de ethische code van het Netwerk Groene Bureaus-branchevereniging. Deze code richt zich op goed opdrachtnemerschap en maatschappelijk verantwoord ondernemen (Netwerk Groene bureaus).

Vleermuizenonderzoek moet worden uitgevoerd onder de condities en methodiek van het vleermuisprotocol (www.gegevensautoriteitnatuur.nl/pages/17502.aspx, GAN en NGB 2012), conform het protocol zijn afwijkingen in overleg met een deskundige mogelijk.

Om de ecologische betekenis van het projectgebied inzichtelijk te maken, is gekeken naar de ecologische betekenis van het projectgebied in relatie tot de (beschermde gebieden in de) omgeving en naar de te beschermen dieren- en plantensoorten in het projectgebied zelf.

De natuurwaarden van het projectgebied zijn beschreven aan de hand van de literatuurstudie en aan de hand van de verzamelde gegevens tijdens de veldinventarisatie.

5.1.1 Veldonderzoek

Het veldonderzoek betreft een biotooponderzoek. Op basis van een algemene beoordeling wordt de potentiële geschiktheid van het projectgebied vastgesteld voor het voorkomen van beschermde soorten en soortengroepen. Hierbij is gelet op biotoopkenmerken, aanwezige vegetatie, de bedekkingsgraad en de vochtigheidsgraad. Uiteraard is ook naar de aanwezigheid van beschermde soorten gekeken.

Op 13 juni heeft een 'integraal' veldbezoek plaatsgevonden, daar aan voorafgaand én volgend is het vleermuizen onderzoek doorgezet (jaarlang onderzoek). In tabel 1 zijn de gegevens samengevat van het uitgevoerde veldbezoek en de weersgesteldheid.

De veldwerkzaamheden zijn uitgevoerd door ing. G. Kalkman en ing. A.D. van Dolder, beiden ecooloog bij BK Bouw en Milieuadvies.

tabel 1: uitgevoerde veldbezoek en weersgesteldheid (bron: KNMI, weerstation De Bilt)

Datum en tijdsperiode	Ecoloog	Doel	Weersomstandigheden
07-12-2015 9.00-10.30u	G. Kalkman	Inspectie winterverblijf vleermuizen	Zwaar bewolkt, droog, 11°C, 3 Bft
26-02-2016 9.00-10.30u	G. Kalkman	Inspectie winterverblijf vleermuizen	Geheel bewolkt, droog, 4°C, 2 bft
03-05-2016 12.00-13.00u	G. Kalkman	Biotooponderzoek en broedvogels	Half bewolkt, droog, 10°C, 3 Bft
13-05-2016 14.30-15.30u	G. Kalkman	Biotooponderzoek en broedvogels	Half bewolkt, droog, 21°C, 4 Bft
18-05-2016 4.00-6.00u	G. Kalkman	Zomer/kraamverblijf vleermuizen, broedvogels en bomeninventarisatie	Geheel bewolkt, droog, 14°C, 3 Bft
09-06-2016 21.30-24.00u	G. Kalkman	Zomer/kraamverblijf vleermuizen, broedvogels	Half bewolkt, droog, 12°C, 2 Bft
27-06-2016 21.30-24.00u	A. van Dolder	Zomer/kraamverblijf vleermuizen, broedvogels	Geheel bewolkt, droog, 15°C, 3 Bft
13 juni 2016	G. Kalkman/ Van Dolder	Biotooponderzoek en broedvogels	Geheel bewolkt, droog, 15°C, 3 Bft

tabel 1 (vervolg): uitgevoerde veldbezoek en weersgesteldheid (bron: KNMI, weerstation De Bilt)

Datum en tijdsperiode	Ecoloog	Doel	Weersomstandigheden
14-07-2016 21.00-22.00u	G. Kalkman	Broedvogels	Half bewolkt, droog, 17°C, 3 Bft
22-08-2016 22.00-24.00u	G. Kalkman	Paarverblijfplaats en zwermplaats vleermuizen	Helder, droog, 17°C, 2 Bft
05-09-2016 22.00-24.00u	G. Kalkman	Paarverblijfplaats en zwermplaats vleermuizen	Helder, droog, 15°C, 1 Bft

5.1.2 Archiefonderzoek

Behoudens het veldonderzoek is tevens gebruikgemaakt van beschikbare gegevens van derden. Voor het onderzoek zijn gegevens geraadpleegd die niet ouder zijn dan vijf jaar.

5.1.2.1 Waarneming.nl

Waarneming.nl werkt samen met meerdere instanties (PGO's, vogelwerkgroepen, et cetera) in het streven naar één centraal loket voor natuurwaarnemingen in Nederland.

5.1.2.2 Beschikbare verspreidingsatlassen

Met behulp van beschikbare verspreidingsatlassen (zoogdieren, reptielen en amfibieën, libellen en broedvogels) is nagegaan in hoeverre diverse beschermde soorten ook daadwerkelijk verwacht kunnen worden in de omgeving van het betreffende projectgebied.

5.1.3 Flora

Archiefonderzoek

Uit de beschikbare gegevens zijn in de omgeving van het projectgebied geen waarnemingen bekend van beschermde soorten ter plaatse van het projectgebied.

Veldonderzoek

Bij de inventarisatie van flora is vooral gelet op de aanwezigheid van beschermde soorten.

Het projectgebied bestaat uit restanten van een voormalige parkeergarage, braakliggend terrein begroeid met bomen en struikgewas, bouwterrein, gronddepots en gemeentelijke opslag. In tabel 2 zijn de aangetroffen soorten flora weergegeven.

tabel 2: aangetroffen soorten flora

Papaver	Teunisbloem	Schaafstro
Herik	Gele plomp	Smalle weegbree
Kamille	Rolklaver	Engels raaigras
Veldzuring	Lisdodde	Rood zwenkgras

Er zijn soorten aangetroffen die op een moerasachtige grond voorkomen (schaafstro) en soorten die duiden op schrale grond (rolklaver). Vanwege deze laatste soort is ook gezocht naar het voorkomen van orchideeën als de rietorchis, deze zijn niet aangetroffen.

Er zijn diverse muren (voormalige parkeergarage). Hier worden geen zeldzame planten verwacht omdat de gehele wand is bespoten met graffiti en geen kalkrijke voegen kent. Op de locatie zijn slechts algemeen voorkomende soorten flora aangetroffen. Op de locatie worden geen beschermde soorten verwacht.

Effecten

Omdat in het projectgebied geen beschermde plantensoorten worden verwacht, is voor flora geen ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming nodig.

Indien bomen in het kader van de ontwikkeling gekapt dienen te worden, dient voor bomen van de gemeente een (omgevings-)vergunning te worden aangevraagd. Een vergunning voor het kappen van een boom op eigen grond is noodzakelijk als deze is opgenomen in de lijst waardevolle bomen. De lijst van waardevolle bomen is te downloaden op de website van Gemeente Utrecht.

Bomen

Op 18 mei 2016 is door ing. G. Kalkman een bomeninventarisatie gedaan. Hierbij is de bestaande bomenlijst gebruikt en aangevuld. In bijlage 3 is een lijst van de aangetroffen bomen opgenomen.

5.1.4 Vogels

Archiefonderzoek

In Gemeente Utrecht zijn diverse vogelsoorten aangetroffen, variërend van algemene soorten als merel, koolmees en vink tot een zeldzame soort als boomvalk.

Veldonderzoek

Tijdens de veldinventarisatie zijn de vogelsoorten koolmees, merel, winterkoninkje, puttertje en fuut waargenomen. Door de aanwezigheid van bomen en struiken is het projectgebied geschikt voor het voorkomen van algemene broedvogels.

Tevens is tijdens de veldronde een foeragerende slechtvalk (*Falco peregrinus*) aangetroffen die in de bosschages verdween. Er is geen nestlocatie van de valk waargenomen op deze locatie. Via de site van waarneming.nl is de vaste locatie van de soort te traceren op de Soestbergen begraafplaats, gelegen op slechts 400 meter afstand.

Effecten

Indien bij de werkzaamheden bomen en struiken worden geveld, zal potentieel broedgebied verloren gaan. De directe omgeving biedt echter voldoende uitwijkmogelijkheden. Op de langere termijn worden geen negatieve effecten verwacht.

In het kader van de Wet natuurbescherming is het verboden om nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren. Dit betreft voor de meeste vogelsoorten de in gebruik zijnde broedplaatsen. Daardoor geldt voor die soorten een bescherming gedurende de broedperiode, maar niet daarbuiten. Het gaat dan om vogels en andere soorten met een tijdelijke verblijfplaats (zoals merel, roodborst en houtduif). Binnen het projectgebied zijn geen vogels aangetroffen met vaste verblijfplaatsen die het gehele jaar worden gebruikt en daardoor jaarrond bescherming genieten. Deze worden ook niet verwacht.

Er treden geen conflicten op met de Wet natuurbescherming ten aanzien van vogels, mits de verstoring van broedende vogels en hun nesten wordt vermeden. Dat is mogelijk door de verstorende werkzaamheden te laten plaatsvinden of te starten buiten het broedseizoen van de betreffende soorten. Om te voorkomen dat vogels hun nesten in het projectgebied gaan maken, kunnen maatregelen worden getroffen om dit te voorkomen, zoals het tijdig kappen van bomen en snoeien van de struiken. Wanneer tijdens de werkzaamheden toch broedgevallen ontstaan die kunnen worden verstoord, dienen de werkzaamheden te worden gestaakt tot na het einde van de broedperiode.

De broedperiode van de meeste soorten ligt tussen 15 maart en 15 juli. Moerasvogels en andere watervogels broeden meestal tussen 1 april en 15 augustus. Soorten als kievit en scholekster kunnen een vroegere start van het broedgedrag vertonen (vanaf 1 maart). (Oever)zwaluwen kunnen tot in september broeden. Indien de werkzaamheden in het broedseizoen zijn gepland, zijn aanvullende voorzorgsmaatregelen nodig.

5.1.5 Vleermuizen

Archiefonderzoek

Op grond van biotoopkenmerken en gebiedskennis werd het voorkomen van de verschillende vleermuissoorten aannemelijk geacht. De gewone dwergvleermuis is een in Utrecht talrijk voorkomende soort, die nagenoeg overal kan worden waargenomen. De soort heeft verblijfplaatsen in bebouwing en foerageert in parken, tuinen, groenstroken en andere situaties waarbij enige beschutting aanwezig is..

De waarde van het gebied voor de gewone dwergvleermuis op gemeentelijk niveau is beperkt, omdat slechts weinig foerageergebied van hoge kwaliteit aanwezig is. De ruige dwergvleermuis is in lage aantallen het gebied aanwezig en dan met name in het najaar, tijdens de migratieperiode. Het aantal waarnemingen van de laatvlieger en de watervleermuis is beperkt tot enkele individuen

Veldonderzoek

In totaal zijn er zeven veldrondes uitgevoerd met batdetector om zodoende de functionaliteit van het gebied voor vleermuizen vast te stellen (zie bijlage 5 over de leefwijze van de vleermuis).

tabel 3: uitgevoerde veldbezoek en weersgesteldheid (bron: KNMI, weerstation De Bilt)

Datum en tijdsperiode	Ecoloog	Doel	Weersomstandigheden
07-12-2015 9.00-10.30u	G. Kalkman	Inspectie winterverblijf vleermuizen	Zwaar bewolkt, droog, 11°C, 3 Bft
26-02-2016 9.00-10.30u	G. Kalkman	Inspectie winterverblijf vleermuizen	Geheel bewolkt, droog, 4°C, 2 bft
18-05-2016 4.00-6.00u	G. Kalkman	Zomer/kraamverblijf vleermuizen, broedvogels en bomeninventarisatie	Geheel bewolkt, droog, 14°C, 3 Bft
09-06-2016 21.30-24.00u	G. Kalkman	Zomer/kraamverblijf vleermuizen, broedvogels	Half bewolkt, droog, 12°C, 2 Bft
27-06-2016 21.30-24.00u	A. van Dolder	Zomer/kraamverblijf vleermuizen, broedvogels	Geheel bewolkt, droog, 15°C, 3 Bft
22-08-2016 22.00-24.00u	G. Kalkman	Paarverblijfplaats en zwermplaats vleermuizen	Helder, droog, 17°C, 2 Bft
05-09-2016 22.00-24.00u	G. Kalkman	Paarverblijfplaats en zwermplaats vleermuizen	Helder, droog, 15°C, 1 Bft

Op grond van biotoopkenmerken en gebiedskennis werd het voorkomen van de verschillende vleermuissoorten aannemelijk geacht. Door middel van veldonderzoek conform het vleermuizenprotocol wordt bevestigd dat het gebied als vlieg- en foerageroute voor de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, watervleermuis en laatvlieger dient. De rosse vleermuis werd eenmalig overvliegend waargenomen (1 individu).

tabel 4: vleermuizen Kruisvaartkade

Nederlandse naam	wetenschappelijke naam	Wnb
gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Habitatrichtlijn
ruige dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>	Habitatrichtlijn
laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>	Habitatrichtlijn
watervleermuis	<i>Myotis daubentonii</i>	Habitatrichtlijn
Rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i>	Habitatrichtlijn

De gewone dwergvleermuis is een in Utrecht talrijk voorkomende soort, die nagenoeg overal kan worden waargenomen. De soort heeft verblijfplaatsen in bebouwing en foerageert in parken, tuinen, groenstroken en andere situaties waarbij enige beschutting aanwezig is. Gebleken is dat de groenstructuren in het gebied worden gebruikt als foerageergebied. Voor geen van de foeragerende en langs vliegende vleermuizen is de aanwezigheid van verblijfplaatsen aangetroffen of te verwachten.

Resultaten van het onderzoek

Alle vleermuissoorten worden beschouwd als extra te beschermen soorten conform de Habitatrichtlijn. Ontheffing voor deze soorten kan alleen worden verleend indien geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige instandhouding daarvan.

Winterverblijfplaatsen

Tijdens de avondbezoeken is aandacht besteed aan middernachtzwermen bij potentiële winterverblijven. Op basis van de waarnemingen kan worden uitgesloten dat het plangebied gebruikt wordt als winterverblijf. Er zijn geen geschikte of potentieel geschikte winterverblijfplaatsen binnen het plan-/onderzoeksgebied aangetroffen of te verwachten. Het gebied en gebouwen zijn ongeschikt.

Zomerverblijfplaatsen

Er zijn geen geschikte zomerverblijfplaatsen binnen het plan-/onderzoeksgebied aangetroffen.

Kraamverblijfplaatsen

Er zijn geen geschikte of potentieel geschikte kraamverblijfplaatsen binnen het plan-/onderzoeksgebied aangetroffen of te verwachten.

Foerageergebied

Vleermuizen volgen tijdens foerageervluchten lijnvormige landschapselementen, zoals watergangen, bomenrijen en houtwallen. De groenstrook en watergang aan de westzijde van het projectgebied kan hiervoor worden gebruikt. Met de voorgenomen ontwikkeling van het projectgebied blijft dit lijnvormige traject behouden en worden hierop geen negatieve effecten verwacht. Door tijdens de bouwwerkzaamheden eventuele verlichting van de waterzone af te richten, worden nadelige effecten ten aanzien van foeragerende vleermuizen beperkt tot een minimum.

Het projectgebied zelf is geschikt als foerageergebied doordat het grotendeels uit groen- en waterpartijen bestaat waardoor de insectenrijkdom goed is.

Vliegroute

Vliegroutes van vleermuizen volgen niet alleen waterlopen, maar kunnen ook lijnvormige landschapselementen op het land volgen. Hierbij moet met name gedacht worden aan houtwallen en bomenrijen. Dit biedt de mogelijkheid om langs de Kruisvaart door aanleg van een ecologische zone een vliegroute voor vleermuizen te behouden.

In dit geval dient specifiek rekening mee te worden gehouden met verlichting. Vleermuizen op vliegroute zijn gevoelig voor verlichting; de natuurzone dient dan ook in het donker te liggen en niet aangestraald te worden door (straat)lantaarns of door verlichting in of op gebouwen.

Verblijfplaats

Op basis van visuele inspectie en batdetectie met de Petterson D240X is op te maken dat geen vleermuizen of sporen van vleermuizen aanwezig zijn (geweest) in de bomen of bebouwing van het projectgebied.

Paarverblijven/ zwermverblijven

Paarverblijven zijn aangetroffen bij de woningen aan de Da Costakade en Reviuskade. Op basis van deze waarnemingen kunnen paarverblijven en winterverblijven in het plangebied worden uitgesloten. De aanwezigheid van paarverblijven aan de Da Costakade en Reviuskade heeft geen consequenties voor het planvoornemen.

Conclusie

Op basis van visuele inspectie is op te maken dat geen vleermuizen of sporen van vleermuizen aanwezig zijn (geweest) in de bebouwing en de bomen van het projectgebied. Er zijn wel verblijfplaatsen in de directe omgeving van het plangebied aanwezig, deze hebben echter geen effect op het plangebied. De aanwezige foerageerzones zijn van beperkt belang en er zijn voldoende alternatieven in de omgeving.

Door de groenzone te projecteren nabij de Kruisvaart en tijdens de bouwwerkzaamheden eventuele verlichting van de waterzone af te richten, worden nadelige effecten ten aanzien van voergerende vleermuizen beperkt tot een minimum.

Het aanvragen van een ontheffing is dan ook niet noodzakelijk mits verstoring voorkomen kan worden tijdens de werkzaamheden. Dit kan door middel van het nemen van de volgende mitigerende maatregelen:

1. Wanneer werkzaamheden worden uitgevoerd in de actieve periode van vleermuizen (maart – november), dient nachtelijke verlichting van het plangebied tot een minimum te worden beperkt.

Er worden geen negatieve effecten op de gunstige staat van instandhouding van vleermuizen verwacht door de werkzaamheden uit te voeren. Een ontheffing voor vleermuizen in het kader van de Wet natuurbescherming is niet noodzakelijk.

5.1.6 Zoogdieren (behoudens de groep van vleermuizen)

Archiefonderzoek

Op basis van gegevens van de bureaustudie zijn waarnemingen in Gemeente Utrecht bekend van de huismuis, veldmuis, bosmuis, egel, mol en bruine rat.

Veldonderzoek

Tijdens het veldonderzoek zijn sporen (konijnenkeutels) van zoogdieren aangetroffen. In het projectgebied worden slechts algemeen voorkomende kleine grondgebonden zoogdieren verwacht. De aanwezigheid van zwaardere beschermde soorten worden als gevolg van het ontbreken van geschikt biotoop niet verwacht.

Effecten

In het projectgebied kunnen ter plaatse van de groenstroken, verschillende grondgebonden zoogdieren voorkomen, die kenmerkend zijn voor stedelijk gebied, maar licht beschermd zijn in het kader van de Wet natuurbescherming.

Er geldt derhalve geen ontheffingsplicht. Wel geldt de algemene zorgplicht om populaties in stand te houden. Met het bouwrijp maken van het projectgebied wordt het leefgebied van kleine grondgebonden zoogdieren verstoord en gedeeltelijk afgenomen (habitatvernietiging). De directe omgeving biedt voldoende uitwijkmogelijkheden. Voor deze algemene soorten wordt in het kader van ruimtelijke ingrepen vrijstelling verleend, zodat hier kan worden volstaan te melden dat deze soorten tijdens de werkzaamheden aangewezen zijn op een kleiner leefgebied.

5.1.7 Amfibieën en reptielen

Archiefonderzoek

Ter plaatse van het projectgebied zijn waarnemingen bekend van amfibieën en reptielen. Meest voorkomend zijn de algemene amfibiesoorten die we hier kunnen aantreffen, zoals gewone pad, bruine kikker en kleine watersalamanders.

Veldbezoek

Tijdens het veldbezoek zijn geen amfibieën of reptielen aangetroffen, ook niet in de betonnen waterbakken die met circa 50 cm regenwater gevuld zijn. Binnen het projectgebied is een watergang de Kruisvaart gelegen. Deze vaart (circa 15 meter breed) blijft grotendeels ongemoeid met de voorgenomen ontwikkeling.

Het projectgebied wordt niet geschikt geacht als leefgebied voor de rugstreeppad. De rugstreeppad is een pionierssoort die zich over het algemeen voortplant in ondiepe, bij voorkeur geheel vegetatie loze, meestal tijdelijke watertjes. Opspuiterreinen, braakliggende terreinen en stadsuitbreidingsterreinen zijn plaatsen waar de soort vaak voorkomt. De rugstreeppad kan zich dan gedurende enkele jaren handhaven, maar als gevolg van het begroei raken van het terrein (of verdergaande bebouwing) zal de soort verdwijnen. Indien een exemplaar in het projectgebied wordt aangetroffen, betreft dit een doortrekkend exemplaar op zoek naar geschikt biotoop.

De aanwezigheid van reptielen wordt vanwege het ontbreken van een geschikt habitat niet verwacht in het projectgebied.

Effecten

Ter plaatse van het projectgebied worden ten hoogste de algemene soorten amfibiesoorten verwacht. De aanwezigheid van reptielen wordt niet verwacht. Het is niet waarschijnlijk dat het project negatieve effecten heeft op amfibieën en reptielen. Een ontheffing voor amfibieën en reptielen is niet nodig.

5.1.8 Vissen

Het projectgebied grenst aan de Kruisvaart. Dit water is rijk aan vissen. Met een visnet is onderzoek gedaan naar het voorkomen van vissen. Er zijn bittervoorns aangetoond en een kleine modderkruiper. Ter hoogte van de oude spoorbrug is een grote hoeveelheid zoetwatermosselen opgevist. Deze mosselen zijn belangrijk in de voortplantingscyclus van de bittervoorn.

Effecten

Negatieve effecten op beschermde vissen worden niet verwacht en ontheffing is niet nodig temeer daar de bittervoorn en kleine modderkruiper in de Wet Natuurbescherming niet meer tot de zwaarder beschermde vissoorten behoren. De algemene zorgplicht blijft voor de soorten wel in stand (niet opzettelijk doden, verstoren et cetera).

5.1.9 Insecten en overige fauna

Archiefonderzoek

Uit het archiefonderzoek komen geen gegevens naar voren over beschermde dagvlinders, nachtvinders, libellen, sprinkhanen en overige gewervelde ter plaatse van het projectgebied.

Twaalf van de twintig beschermde dagvlindersoorten zijn verdwenen uit Nederland. Vijf van deze soorten komen voor in Zuid-Limburg, één soort in Drenthe en één soort in Overijssel. De beschermde soort die in het westen van Nederland kan voorkomen, is heideblauwtje. Bekend is dat de soort voorkomt op Texel en Terschelling (KNNV, 2002).

Veldonderzoek

De kans dat beschermde of bedreigde vlinders en libellen voorkomen, is vooraf als uiterst gering geschat. Tijdens de inventarisatie is gelet op de aanwezigheid van een geschikt biotoop. Op basis van het biotoop is het voorkomen van beschermde vlindersoorten en libellen nagenoeg uit te sluiten.

Effecten

Negatieve effecten op beschermde insecten worden niet verwacht en ontheffing is niet nodig.

6 Conclusie

6.1 Gebiedsbescherming

In hoofdstuk 4 is de gebiedsbescherming behandeld, waarbij getoetst is in hoeverre het voorgenomen initiatief beschermde gebieden beïnvloedt of daar negatieve effecten op heeft.

Daaruit kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- het voorgenomen initiatief heeft geen invloed op Natura 2000-gebieden of NNN gebieden. Een vergunning in het kader van de Wet Natuurbescherming is niet benodigd;
- ten behoeve van het voorgenomen initiatief gelden geen beperkingen vanuit het Nationaal Landschap;
- het voorgenomen initiatief stuit niet op bezwaren in verband met de NNN.

6.2 Soortbescherming

Algemeen

De Wet natuurbescherming deelt soorten in drie beschermingsregimes in:

1. Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn. Dit zijn alle van nature in Nederland in het wild levende vogels (zoals bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn).
2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn. Dit zijn soorten die genoemd zijn in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern en Bijlage II van het Verdrag van Bonn. In de Bijlagen van de Verdragen van Bern en Bonn worden ook vogels genoemd.
3. Beschermingsregime andere soorten. Dit zijn soorten die genoemd zijn in Bijlage A van de Wet natuurbescherming. Het gaat hier om de bescherming van zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten voorkomend in Nederland.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Dit zijn alle van nature in Nederland in het wild levende vogels (zoals bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn). Daarbij blijft naar alle waarschijnlijkheid de huidige lijst met jaarrond beschermde vogelnesten onveranderd. Het is nog onduidelijk of de provincies deze lijst blijven hanteren en hoe deze dan gehanteerd gaat worden. De huidige lijst met jaarrond beschermde nesten is opgedeeld in de volgende vijf categorieën:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.
5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Dit zijn soorten die genoemd zijn in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern en Bijlage II van het Verdrag van Bonn. In de Bijlagen van de Verdragen van Bern en Bonn worden ook vogels genoemd. Sommige vogelsoorten vallen daarmee zowel onder het beschermingsregime van de Vogelrichtlijn als ook onder de Habitatrichtlijn. Het 'Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn' is ten aanzien van verstoren strikter dan het 'Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn'.

Mogelijk zijn de vogels uit de Bijlagen van de Verdragen van Bern en Bonn strikter beschermd dan soorten die van nature in Nederland voorkomen en niet in deze bijlagen staan. Grotendeels betreffen het in Nederland zeldzame en doortrekkende soorten of dwaalgasten. Een aantal soorten zoals bijvoorbeeld de pimpelmees zijn algemeen in Nederland.

Beschermingsregime andere soorten

Het gaat hier om de bescherming van niet onder de bovenstaande twee categorieën vallende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten voorkomend in Nederland, vermeld in de bijlage van de Wnb (art. 3.10 – 3.11). Voor de zoogdier-, amfibie- en reptielsoorten opgenomen in deze bijlage geldt geen Europese verplichting tot bescherming. Deze soorten worden beschermd vanwege de breed in de maatschappij levende overtuiging dat deze dieren bescherming behoeven. De andere in de bijlage opgenomen soorten worden om ecologische redenen beschermd. Hiermee geeft Nederland uitvoering aan de algemene verplichting van het Biodiversiteitsverdrag om de staat van instandhouding van dier- en plantsoorten te beschermen.

6.2.1 Vogels

Voor het verstoren van broedende vogels en hun nesten wordt in de regel geen ontheffing verleend, omdat er een alternatief voorhanden is waardoor deze vorm van verstoring wordt vermeden. Dit betreft namelijk het starten van verstorende werkzaamheden buiten de broedperiode. De broedperiode van de meeste soorten ligt tussen 15 maart en 15 juli. Moerasvogels en andere watervogels broeden meestal tussen 1 april en 15 augustus. Soorten als kievit en scholekster kunnen een vroegere start van het broedgedrag vertonen (vanaf 1 maart). (Oever)zwaluwen kunnen tot in september broeden.

Indien werkzaamheden in het broedseizoen zijn gepland, die verstorend kunnen zijn voor de broedvogels, zijn aanvullende voorzorgsmaatregelen nodig.

6.2.2 Vleermuizen

Op basis van visuele inspectie is op te maken dat geen vleermuizen of sporen van vleermuizen aanwezig zijn (ge-weest) in de bebouwing en de bomen van het projectgebied. Er zijn wel verblijfplaatsen in de directe omgeving van het plangebied aanwezig, deze hebben echter geen effect op het plangebied. De aanwezige foerageerzones zijn van beperkt belang en er zijn voldoende alternatieven in de omgeving.

Door de groenzone te projecteren nabij de Kruisvaart en tijdens de bouwwerkzaamheden eventuele verlichting van de waterzone af te richten, worden nadelige effecten ten aanzien van foeragerende vleermuizen beperkt tot een minimum.

Het aanvragen van een ontheffing is dan ook niet noodzakelijk mits verstoring voorkomen kan worden tijdens de werkzaamheden. Dit kan door middel van het nemen van de volgende mitigerende maatregelen:

1. Wanneer werkzaamheden worden uitgevoerd in de actieve periode van vleermuizen (maart – november), dient nachtelijke verlichting van het plangebied tot een minimum te worden beperkt.

Er worden geen negatieve effecten op de gunstige staat van instandhouding van vleermuizen verwacht door de werkzaamheden uit te voeren. Een ontheffing voor vleermuizen in het kader van de Wet natuurbescherming is niet noodzakelijk

6.2.3 Vissen

De bittervoorn en kleine modderkruiper zijn aangetroffen in de watergangen binnen het projectgebied, maar deze zijn in de Wet natuurbescherming niet beschermd. Een ontheffing of nader onderzoek is niet nodig, de zorgplicht blijft van toepassing.

Bijlage

1 Locatiefoto's

Bijlage

2 Literatuur- en websitelijst

Literatuur- en websitelijst

- KNNV, red. Dijkstra et. al, 2002, De Nederlandse Libellen (Odonata), 440 p.
- KNNV, red. Janssen, J.A.M. en Schaminée, J.H.J., 2004, Soorten van de Habitatrichtlijn, Utrecht, 112p.
- Netwerk groene bureaus ethische code, zie
- www.natuurnet.nl/ngb/NGBinfobundel.pdf. februari, 2005.
- Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, 01-03-2011, Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten!
- KNNV, red. Stumpel, T. en Strijbosch H., 2006 Veldgids Amfibieën en reptielen, Utrecht 2006.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Augustus 2009.
- www.ravon.nl.
- www.waarneming.nl
- www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek.aspx
- www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek2.aspx
- www.vzz.nl
- www.zoogdieratlas.nl
- www.vleermuisnet.nl
- www.anemoon.org
- www.RVO.nl
- website van ministerie van Economische Zaken
- www.utrecht.nl

Bijlage

3 Onderzoeksmethode

Aantal pagina's : 1

Integraal veldonderzoek

Algemeen

De interessante delen van het projectgebied zijn nader onderzocht op het voorkomen van beschermde soorten of sporen daarvan door middel van het omkeren van tegels, planken en boomstronken, gehoor, letten op voetprinten en uitwerpselen, et cetera.

Flora

Bij de inventarisatie van de flora is gelet op biotoopkenmerken en zijn planten geïnventariseerd.

Vogels

Tijdens de veldinventarisaties worden aanwezige vogels op zicht en geluid waargenomen.

Zoogdieren

Algemeen

Tijdens het veldbezoek aan het projectgebied zijn alle waarnemingen van zoogdieren genoteerd. Hierbij is gelet op sporen (prenten, keutels, haren en dergelijke) die op de aanwezigheid van zoogdieren kunnen duiden. Tevens is aandacht besteed aan het voorkomen van verblijfplaatsen van kleine zoogdieren, zoals muizenholen en molshopen. Er zijn geen vallen geplaatst ten behoeve van een inventarisatie.

Vleermuizen

Diverse avondbezoeken zijn met behulp van een batdetector Petterson D-240x conform het vleermuizenprotocol 2012 uitgevoerd naar het voorkomen van foeragerende (jagende) en laagvliegende vleermuissoorten.

Amfibieën en reptielen

Tijdens het veldbezoek is aandacht besteed aan het (mogelijk) voorkomen van amfibieën en reptielen. Gewerkt is conform de door RAVON opgestelde handleiding ¹. Een avond- en/of nachtbezoek ten behoeve van amfibieën en reptielen is niet uitgevoerd.

Amfibieën

De voortplantingsplaatsen van amfibieën worden in de meeste gevallen gevormd door sloten en enkele geïsoleerde wateren als vijvers en poelen. Mogelijke landbiotopen zijn onderzocht op de aanwezigheid van amfibieën door het omdraaien van stronken, planken, stenen en dergelijke om eronder verschuilende dieren op te sporen.

Reptielen

Ten behoeve van de inventarisatie van reptielen is gewerkt conform de door RAVON opgestelde handleiding ². Ritselend geluid dat te horen is als een hagedis zich beweegt of vervellingshuiden van slangen worden niet meegenomen als waarneming.

Wel zijn belangrijke aanwijzingen voor een verblijfplaats onderzocht. De kans dat beschermde of bedreigde reptielen voorkomen, is vooraf als uiterst gering geschat, als gevolg van de bio-toopkenmerken.

Vissen

Een visinventarisatie is uitgevoerd naar beschermde soorten als bittervoorn en modderkruipers.

Insecten en overige fauna

De kans dat beschermde of bedreigde vlinders en libellen voorkomen, is vooraf als uiterst gering geschat. Er is dan ook geen specifiek onderzoek naar verricht. Wel is tijdens de inventarisatie gelet op de aanwezigheid van een geschikt biotoop.

¹ Handleiding voor het monitoren van amfibieën in Nederland (RAVON Werkgroep Monitoring, Universiteit van Amsterdam, gedateerd 2003).

² Handleiding voor het monitoren van amfibieën in Nederland (RAVON Werkgroep Monitoring, Universiteit van Amsterdam, gedateerd 2001).

Bijlage

4

Ecologie van vleermuizen

Aantal pagina's : 1

De ecologie van vleermuizen

Vleermuizen gebruiken verschillende delen van het landschap voor verschillende doeleinden. Er worden drie belangrijke gebruiksfuncties onderscheiden:

- **Vliegroutes:** De meeste soorten vleermuizen maken gebruik van lijnvormige elementen in het landschap om zich langs te verplaatsen, zoals heggen, lanen, bosranden en waterlopen. Dergelijke lijnvormige elementen dienen als oriëntatie en bieden beschutting tegen wind en tegen mogelijke vijanden. Er wordt door vleermuizen vaak ook gefoerageerd op de vliegroute.
- **Foerageergebieden:** Vleermuizen jagen ofwel boven water, in halfopen, parkachtig landschap, in stedelijk gebied of in het bos binnen de openingen in het kronendak, maar vooral langs bosranden en overgangen. Sommige soorten leggen 's avonds enkele kilometers af om hun foerageergebieden te bereiken. Andere soorten zoeken hun voedsel binnen een straal van enkele honderden meters rondom de verblijfplaats.
- **Verblijfplaatsen:** Vleermuizen gebruiken holten en spleten in bomen of gebouwen als verblijfplaats. Door het jaar heen maken vleermuizen gebruik van verschillende soorten verblijfplaatsen:
 - **Zomerverblijfplaatsen:** De Nederlandse vleermuizen hebben voorkeur voor een zomerverblijfplaats in bomen en/of gebouwen. De belangrijkste voorwaarde van een verblijfplaats is de nabijheid van een goed voedselgebied. Daarnaast speelt het microklimaat in het verblijf een belangrijke rol. De zomerverblijfplaatsen worden gekenmerkt door warme en droge omstandigheden en worden bewoond in de periode tussen april en oktober
 - **Kraamverblijfplaatsen:** In de zomer verzamelen de vrouwtjes zich in kraamkolonies (bijvoorbeeld in boomholten, op zolders, in spouwmuren, achter daklijsten) om gezamenlijk jongen te krijgen. Een dergelijke kraamkolonie bewoont tegelijkertijd of afwisselend een aantal verschillende verblijfsplaatsen. Mannetjes worden niet geduld, zij leven in de zomer solitair of in kleine groepen. De jongen worden geboren in de vroege zomer (eind mei-half juni) en foerageren mee met de vrouwtjes tot in juli of augustus. Daarna verlaten de vrouwtjes langzaam de kraamkolonies en gaan ze op zoek naar een mannetje om te paren
 - **Paarverblijfplaatsen:** Paarverblijfplaatsen zijn tijdelijke verblijfplaatsen, die aan het einde van de zomer door zowel mannetjes als vrouwtjes worden bezocht om te paren. De paarverblijfplaatsen liggen vaak in groepen bij elkaar op strategische plaatsen, bijvoorbeeld langs de trekroutes naar overwinteringsgebieden. De mannetjes verdedigen hun individuele paarverblijf of paarterritorium tegenover andere mannetjes, terwijl ze, vliegend of stationair (afhankelijk van de soort), de vrouwtjes luid roepend proberen te lokken. Exacte locaties van paarverblijven zijn lastig vast te stellen. Een voorbeeld: als er een fanatiek roepende en rondvliegende gewone dwergvleermuis rondom een woningblok wordt waargenomen, dan kan het hele woningblok als paarverblijf worden aangewezen.
 - **Winterverblijfplaatsen:** Om de winter te overleven houden vleermuizen een winterslaap van oktober tot maart of april. Enkele vleermuizen, zoals de ruige dwergvleermuis, komen vanuit kraamkolonies in Midden- en Oost-Europa naar Nederland om te overwinteren. Vleermuizen houden hun winterslaap doorgaans in koude, donkere, vochtige, vaak onderaardse verblijven. Ook kunnen ze in bomen of op zolders overwinteren. In de winterverblijven is het vochtig en er heerst een constante temperatuur tussen circa 0°C en 10°C; de gewenste temperatuurwaarde is soortspecifiek. Als het microklimaat verandert, dan gaan de vleermuizen op zoek naar een nieuwe ruimte met een gunstiger temperatuur. Zwermgedrag is indicatief voor een winterverblijfplaats in de directe omgeving. Zwermgedrag betreft sociale interactie tussen vleermuizen en dient voor uitwisseling van genen of van kennis over leefgebieden en verblijfplaatsen. Zwermgedrag vindt vaak heel lokaal plaats. Het vaststellen van zwermgedrag is soms lastig, maar het gaat in ieder geval om een grote groep vleermuizen die voor langere tijd op dezelfde locatie blijft rondvliegen. Wanneer dat nabij een kerkgebouw of een andere geschikte winterverblijfplaats is, dan is er sprake van zwermgedrag bij een winterverblijfplaats (Kapteyn, 1995; Limpens et al., 2004; Limpens et al., 2009).

Vleermuizen maken gebruik van het landschap als netwerk, waarin de verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden verspreid door het landschap liggen. Als gevolg van de seizoenswisselingen, maar ook door factoren zoals

veranderingen in het voedselaanbod op de verblijfplaatsen, is het gebruik van het netwerk dynamisch en veranderlijk in de loop van het seizoen en in de loop van de jaren (Kapteyn, 1995; Limpens et al., 2004; Limpens et al., 2009).

Onderzoeksmethodiek

Uit verspreidingsgegevens (Limpens et al. 1997; Limpens et al. 2009; Dietz et al., 2011) en op basis kan aanwezigheid van de volgende vleermuissoorten in het plangebied niet worden uitgesloten: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger. De reden dat deze vleermuissoorten worden verwacht, heeft te maken met de aanwezigheid van elementen die deel uitmaken van het leefgebied van vleermuizen zoals bebouwing (voor verblijfplaatsen) en opgaande begroeiing en water (foerageergebied en vliegroute). In onderstaande tabel 3 staat weergegeven hoe bovengenoemde soorten het landschap gebruiken.

Tabel 3: Schematisch weergave van het landschapsgebruik van de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger. + = ongevoelig voor licht, – = gevoelig voor licht (Naar: Limpens et al., 2004)

Soort	Type verblijfplaats	Type jachtgebied	Type vliegroute	Max. afstand tussen verblijfplaats jachtplaats	Licht en op route	Licht tijdens jacht
Gewone dwergvleermuis	Bebouwing	O.a. stedelijk gebied, Lijnvormige besloten landschap en bos	structuur	1 – 15 km	–	+
Ruige dwergvleermuis	Bebouwing en bomen	O.a. stedelijk gebied, Lijnvormige besloten landschap en bos	structuur / open gebied	1 – 20 km	–	+
Laatvlieger	Bebouwing	O.a. stedelijk gebied, Lijnvormige besloten landschap en bos	structuur / open gebied	1 – 20 km	–	+